

**УДК: 378.4.096:72.012](477.83-25)“19”**  
**72.071.1(477+73)(092)**

**Віктор Проскуряков<sup>1</sup>, Олексій Проскуряков<sup>2</sup>**

<sup>1</sup> *професор, доктор архітектури, кафедра дизайну архітектурного середовища*  
*Національний університет “Львівська політехніка”, Львів*  
e-mail: proskuryakov\_das@ukr.net  
orcid: 0000-0003-1022-8984

<sup>2</sup> *доцент, кандидат архітектури, кафедра дизайну та основ архітектури*  
*Національний університет “Львівська політехніка”, Львів*  
e-mail: oleksii.v.proskuriakov@lpnu.ua  
orcid: 0000-0001-9780-6382

**ФУТУРИСТИЧНІ ІДЕЇ АРХІТЕКТОРА Ф. КІЗЛЕРА  
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЕКТУВАННІ  
ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ШКОЛИ  
(НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ  
АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА)**

© Проскуряков В., Проскуряков О., 2020

<https://doi.org/10.23939/sa2020.02.154>

*В статті висвітлено результати навчального проектування на кафедрі дизайну архітектурного проектування Національного університету “Львівська політехніка”, в якому використовувалися і розвивалися футуристичні ідеї Ф. Кізлера. Які неодноразово, протягом останніх 20 років, експонувалися кафедрою на різноманітних виставках.*

*Ключові слова: навчальне, пошукове, експериментальне, конкурсне, концептуальне, футуристичне проектування.*

**Постановка проблеми**

Розвиток архітектурної науки, є неможливим без узагальнення і осмислення прикладного творчого досвіду. Тому, в архітектурній освіті усе повинно бути побудовано таким чином, щоб будь-які теоретичні дисципліни сприяли вдосконаленню процесу проектування – головної дисципліни в освіті архітекторів і дизайнерів. Та, на жаль, слід констатувати, що проектування загубилося серед теоретичних курсів, які не тільки не сприяють прогресу проектування, а відштовхують його на другий план. Таким чином, архітектурно-дизайнерська освіта стає все більше подібною до усіх інших. Для того, щоб проектування не розчинилося в історичних, культурологічних, філософських, мистецтвознавчих дисциплінах, слід розробити нові принципи і методи освітнього проектування, які б носили універсальний характер і передавали досвід інших видів проектування, таких як пошукове, експериментальне, конкурсне, концептуальне, футуристичне (Проскуряков В. І., 2018, с. 4–9), (Проскуряков В. І., 2014, с. 5–8).

Ось чому надзвичайно важливим є досвід в напрямку архітектурно-дизайнерської освіти Львівської архітектурної школи, що отримав назву – концептуальне навчальне проектування.

Починаючи від перших навчальних семестрів ХХІ століття на кафедрі ДАС ІАРД НУ “Львівська політехніка” концептуальне і футуристичне проектування стало використовуватись в

навчальному процесі (Проскуряков В. І., Черкес Б. С., 2007, с. 651–662). Не тільки, як відмінність навчального архітектурного проектування, завданням якого є апробація будь-яких нових ідей і концепцій разових рішень, або ж нереальних, фантастичних проектів, але і як метод дослідження існуючих архітектурних об'єктів, також як метод дослідження феноменів архітектурної творчості, певних архітектурних персоналій. Ось чому серед архітектурних персоналій, які були визнані апологетами ідейного фундаменту кафедри, з'явилися ті, в творчій діяльності яких мало місце концептуально-футуристична складова – Ю. Захарієвич, І. Левинський, Ф. Кізлер, І. Леонідов, І. Фомін... Особливе місце в освітній діяльності кафедри зайняли футуристичні ідеї всесвітньвідомого архітектора Ф. Кізлера (Bogner Dieter, 1988, р. 9–190).

### **Аналіз останніх досліджень та публікацій**

Після першої в Україні доповіді, автора статті В. Проскурякова про творчість Ф. Кізлера на міжнародній науковій конференції в м. Чернівці “Архітектурна спадщина Чернівців Австрійської доби”, починаючи з 2002 року в Україні з'явилося багато різноманітних публікацій присвячених Ф. Кізлеру. Серед яких праці професорів В. Проскурякова, І. Коротун, доцентів Б. Гоя, О. Проскурякова, І. Гуменник, О. Кордуняна, Ю. Богданової, Р. Юрійчука, дослідників М. Нікирси та ін. (Proskurykov V., 2017, р. 66–71), (Goy B., 2017, р. 79–84), (Janchuk K., Gumennyuk In., 2017, р. 94–95), (Bogdanova Y., 2017, р. 72–78).

Вони були присвячені різноманітним аспектам архітектурно-творчої діяльності і бібліографічним подіям з життя Маестро. Однак, поза увагою дослідників залишається узагальнення результатів впливу футуристичних ідей архітектора Кізлера на національну архітектурну освіту і, зокрема, на проектування в Львівській архітектурній школі.

### **Мета статті**

В статті висвітлені результати навчального проектування на кафедрі дизайну архітектурного середовища НУ “Львівська політехніка” з використанням і розвитком футуристичних ідей Ф. Кізлера в 2005–2020 роках, а також їх презентація в освітніх, культурних, просвітницьких, виставкових заходах.

### **Виклад основного матеріалу**

Встановивши факт того, що на початку ХХ ст. в Україні було мало що відомо про архітектора Ф. Кізлера, кафедра вирішила провести спеціальне проектування, присвячене як освітній меті – ознайомити студентство з найкращими його архітектурними маніфестами, проектами і будовами, але також і просвітити його співгромадян – чернівчан, – вибравши під навчальне проектування простори його рідного міста. Результати кафедра вирішила оприлюднити на спеціальній виставці, яку було заплановано організувати в Чернівецькому обласному художньому музеї. За завданням студентам було поставлено умови розробити проекти за результатами тієї чи іншої ідеї проекту чи будови Кізлера, середовищем для яких мало би стати його рідне місто, як доказ того, що не декоровані конструкції певного часу і в певному місці є архітектурою, а насамперед, розвиток архітектурних ідей. Слід особливо підкреслити, що студенти ніяким чином не йшли шляхом створення ремейків з ідей робіт геніального архітектора. Вони інтерпретували задуми, розвивали або змінювали функції, форму, просторові композиції, текстуру і текстуру, вертикальні і горизонтальні комунікації, пропорції і масштаб, використовуючи середовищний контекст, таким чином, як на їхню думку, міг би зробити сам Маестро.

Загалом було розроблено 12 проектів різної ідейно-функціональної і формально-просторової організації. В цілому – це чотири групи проектів: культурно-виставкові центри з видовищами (кіно, збірні концерти); культурні центри з елементами виставкової діяльності та ексклюзивної торгівлі: дубль театр ім. Ф. Кізлера та Сіті-гол м. Чернівці.

Культурно-виставкові центри студенти проектували на площах Соборна, Театральна, Філармонії. В основу свого проекту студент Б. П'ятночка вніс ідею Ф. Кізлера щодо музею сучасного мистецтва, розроблену архітектором в 1930–32 роках для Нью-Йорку. Цю ідею аранжували в свій час у своїх роботах сучасні архітектори Голяйн, Гері, Доменіг. На відміну від оригіналу, студент вирішив фасад свого культурно-виставкового центру не як у автора – у вигляді супрематичного зворотнього скляного сталактиту. А у вигляді нової композиції, додавши сталактити-ризоліти справа і зліва від головного входу.

Ще один студент, Р. Бевзюк, спирався при просторовій організації свого центру на рішення Кізлером Музею древньоєврейських рукописів в Єрусалимі. Так як і у Маестро, композиція споруди витягнута вздовж головної поздовжньої осі. Тобто, в реальних умовах простору пл. Театральна в Чернівцях в напрямку головного входу в театр ім. О. Кобилянської, але на відміну від рішення Кізлера, студент зробив внутрішній об'єм свого комплексу легкодоступним. Як за рахунок численних входів-виходів, вертикальних комунікацій, так і за рахунок того, що і купол, і площа-дах комплексу наполовину прозорі. В рішенні студента інтер'єрні простори гнучкі, постійно в стані трансформацій, змін, еволюцій.

Свої проекти виставкових центрів, львівські студенти планували в середовищі пл. Торгової, тепер Філармонії. На них сильне враження справив проект Ф. Кізлера торгового дому в Нью-Йорку, виконаний в 1930 році. І хоча проект-прототип для студентів був однаковим, як і середовище майбутнього сучасного об'єкту (площа в Чернівцях), вивчення аналогу дало зовсім різні концептуальні результати. В проекті Б. Скрипця – це супрематична, квадратна в плані споруда, що піднята над площею на 4-ох пілонах, в яких від відміток площі ведуть два ескалатори. Внутрішній простір вирішений як єдине середовище для виставок, експозицій, реклами, а офіси, кабінети, комп'ютерні класи, розміщені по контуру будівлі.

Якщо Б. Скрипець декорував свій фасад, щоб знайти засіб інтегруватися в існуюче середовище, то інші автори, навпаки вирішували цілком від нього абстрагуватися.

Проекти культурних центрів з елементами виставкової діяльності та ексклюзивної торгівлі студенток Л. Виноградової і К. Белової також повстали, як результат паралельного дослідження одного з ідейних архітектурних захоплень Кізлера – захоплення криволінійними, сфероподібними формами будівель і споруд або тих, в яких за формальну основу була прийнята форма яйця. Саме цей вектор творчості Кізлера знайшов відображення в проектах студенток. Але якщо за прототип К. Белова вибрала проект безмежного будинку у вигляді яйця 1950 року – яйцеподібна споруда з рельєфами, то Л. Виноградова – проект безмежного будинку 1959 року – комбінацію яйцеподібних об'ємів, розміщених на стовпах-комунікаціях. Саме цей варіант обігрував у своїх футуристичних проектах міст майбутнього Ганс Голяйн.

Белова назвала свій проект – проектом Діамант-центру. Вона вирішила яйцеподібну поверхню головного об'єму у вигляді просторової конструкції з металевих стержнів, простір між якими пропонувала заповнити склом у вигляді кришталю. А споруда Л. Виноградової була вирішена як багатофункціональний комплекс з розвинутою торговельною, обслуговуючою і функцією швидкого харчування, як в підземних, так і надземних рівнях. Що зв'язувалися колонами-комунікаціями, в яких також були запроєктовані підйомники, сантехнічна, вентиляційна, електрична інфраструктура, чого не було в проектах Кізлера.

Перед проектуванням Сіті-голу в м. Чернівці, студент О. Проскуряков проаналізував просторові міста Кізлера. А студентка О. Дудяк розвинула ідею театру в Брукліні, Нью-Йорк 1926–27 років, щоб адаптувати її у вигляді дубль-театру. Театру в Чернівцях, надавши йому власного імені – імені Ф. Кізлера.

Сіті-гол, за задумом студента-автора, повинен би був інтегруватися в середовище міста, за рахунок того, що деякі фрагменти комплексу вирішувалися подібними будівлями, що сформували середовище пл. Головної.

Дубль-театр, навпаки вирішувався таким чином, щоб його архітектурно-просторове рішення складало контраст існуючій архітектурі. (Проскуряков В. І., 2005, с. 633–653).

Це були перші кроки в навчальному футуристичному проектуванні у Львові, під впливом ідей Ф. Кізлера (рис. 1).

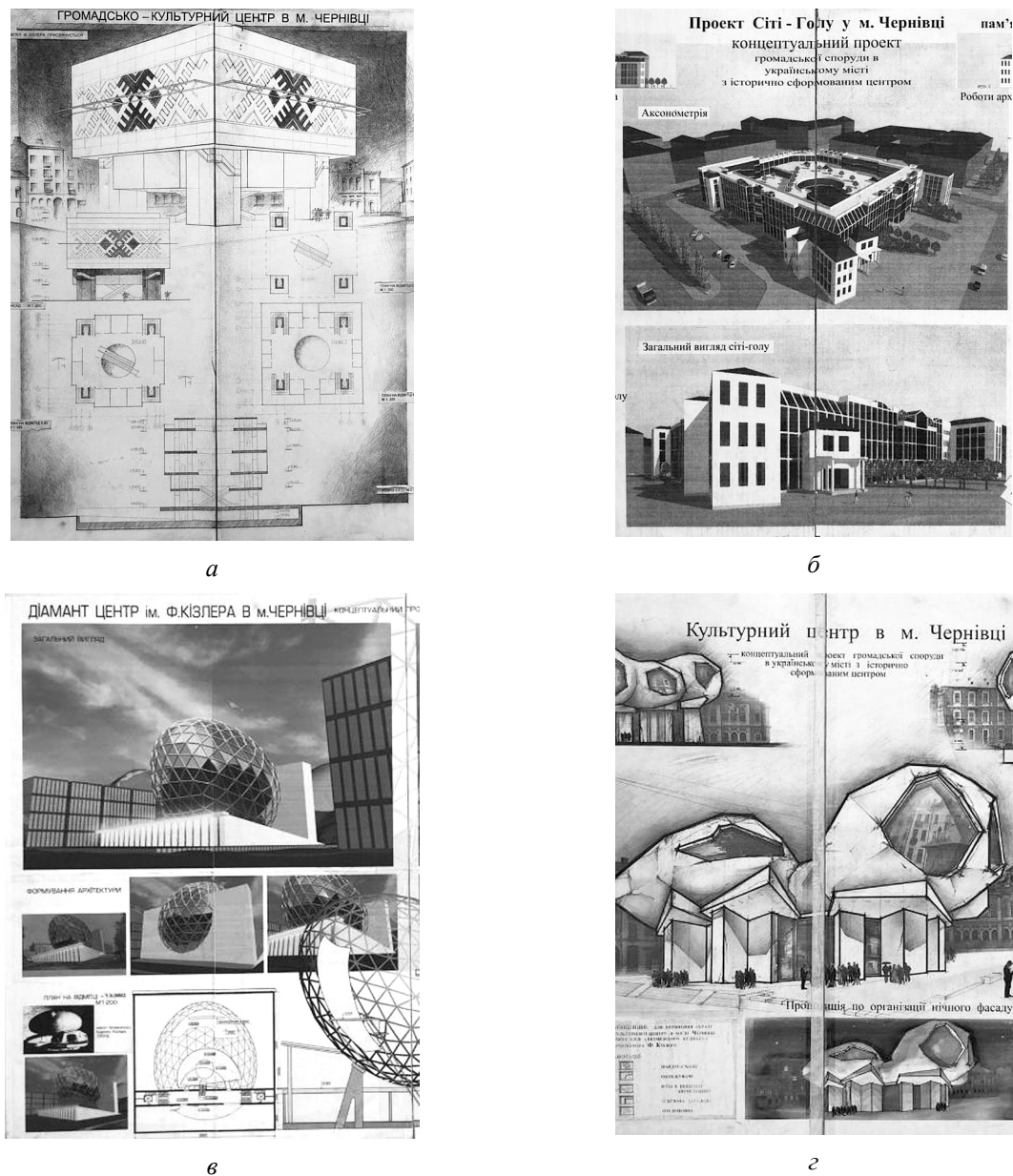


Рис. 1. Навчальні футуристичні проекти студентів Львівської архітектурної школи, в яких використані ідеї Ф. Кізлера на початку XX ст. Архів кафедри ДАС:

а – проект виставкового центру, керівник професор

В. І. Проскуряков, студент Б. Скрипеч; б – проект сіті-голу, м. Чернівці, керівник професор В. І. Проскуряков, студент О. Проскуряков; в – проект “Діамант центру”, керівник професор В. І. Проскуряков, студентка К. Белова; г – проект культурно-виставкового центру ім. Ф. Кізлера, керівник професор В. І. Проскуряков, студентка Л. Виноградова

Наступний етап футуристичного навчального проектування характеризується не тільки запозиченнями та інтерпретуванням студентами ідей і реалізацій архітектора Кізлера, а і спробами пізнання їх засобами архітектурної науки. З’явилися перші наукові дослідження в межах

магістерських кваліфікаційних робіт. Проектні пропозиції, які спираються на результати аналізу узагальнень і авторських поглядів на спадщину Маестро. Серед найкращих пропозицій були проекти студентів С. Старак і А. Шуніна, на площах Головна і Філармонії. Проект культурного центру ім. Ф. Кізлера був вирішений С. Старак як просторова композиція 2-х сфероподібних об'єктів, розділених вул. І. Франка частково занурених під землю і поєднаних на верхніх відмітках конструкціями-комунікаціями, які з пташиного польоту нагадують символ нескінченності.

Культурно-мистецький центр запропонований А. Шуніним на пл. Філармонії призначений для накопичення і демонстрації усіх можливих артефактів творчої спадщини Кізлера та інших відомих чернівчан в галузях архітектури, науки, культури. У вигляді моделей, ескізів, макетів, друків, голографічних і віртуальних зображень.

Зокрема, формою цей центр нагадує музей розроблений Кізлером для Нью-Йорку в 30-х роках ХХ століття, але функцією, просторовою організацією, використанням різноманітних ноу-хау є будівлею, що символізує ХХІ століття. Крапка, утворена діагоналями квадратної в плані будівлі співпадає з крапкою, що утворюється осями площі Філармонії. Довкола цієї крапки запроектовані циркульні сходи і пандуси, що пов'язують усі рівні, від нульових відміток до відміток останнього поверху. Довкола сходів, що нагадують спіралеподібну сцену-пандус Кізлера, збудовану на виставці, присвяченій театру, в 1924 році у Відні, в Моцартівському залі міського Концерт-гаузу. Довкола яких були запроектовані гнучкі виставкові простори, стіни яких на фасаді центру у вечірні і нічні часи мали слугувати відео екранами. У цей період, 2009–2015 рр. і в подальші роки, в навчальному проектуванні у Львівській архітектурній школі, на кафедрі ДАС, віддавалася перевага пошуку футуристичних архітектурних, образних, формально-просторових рішень, в яких фундаментом були не тільки і не стільки суто архітектурні ідеї Кізлера, а ідеї, що мали синкретичний характер архітектури, філософії, сценографії, різних видів дизайну – монументального, предметного, графічного...

Тут можна згадати проект Філармонії ім. Кізлера в Чернівцях, створений студентами О. Павлюком і А. Мавдриком; виставково-розважальний комплекс О. Бойка, В. Гуменюка; виставковий павільйон в Чернівцях, студентів Г. Кінаша, В. Лиса; культурний центр ім. Ф. Кізлера на площі Соборній в Чернівцях, студентки Ю. Тимошенко. Схема плану Філармонії дещо нагадує плани безмежних театрів Кізлера, а об'єм – деформовану сферу – циліндр, інтер'єр якої будувався автором з урахуванням звукових епюр. Огороджувальна конструкція Філармонії, задумувалася як суцільний екран з ліхтарів-ілюмінаторів, які транслювали із зали звукову енергію музичних творів, у вигляді кольорових хвиль. Виставково-розважальний комплекс задумувався як гігантський сценічний простір будівель виставкового, музейного, розважального характеру, що проростав зі спільної платформи, у вигляді напівпрозорих конструкцій-сталактитів, навіяних як сценографічними рішеннями Кізлера, так і архітектурними декораціями архітектора Мендельсона.

Клепсідроподібний прозорий об'єм виставкового павільйону на пл. Філармонії був задуманий авторами як відображення в просторі й дії архітектурної концепції творчості Кізлера, сформованої ним самим – “Мої роботи дійсно подібні до чародійства – це створення життя і створення свободи”. Одним зі складових чого, безперечно, є час. Композицію формують дві сфери – ідеального і реального буття, які проникають одне в друге, завдяки руху думки, що символізують сходи, пандус і ліфт на центральній вертикальній осі композиції. Культурний центр на площі Соборній є комбінацією виставкових, культурно-просвітницьких і громадських функцій, в структурі якого також запроектований відкритий амфітеатр. Комплекс дахами нагадує храм Давніх єврейських рукописів, запроектований і збудований Ф. Кізлером разом з архітектором Бартосом в Єрусалимі. На цьому ілюзія подібності закінчується. Студентський проект – і композиційно, і ідейно, і функціонально є творчим переосмисленням прототипом (рис. 2).

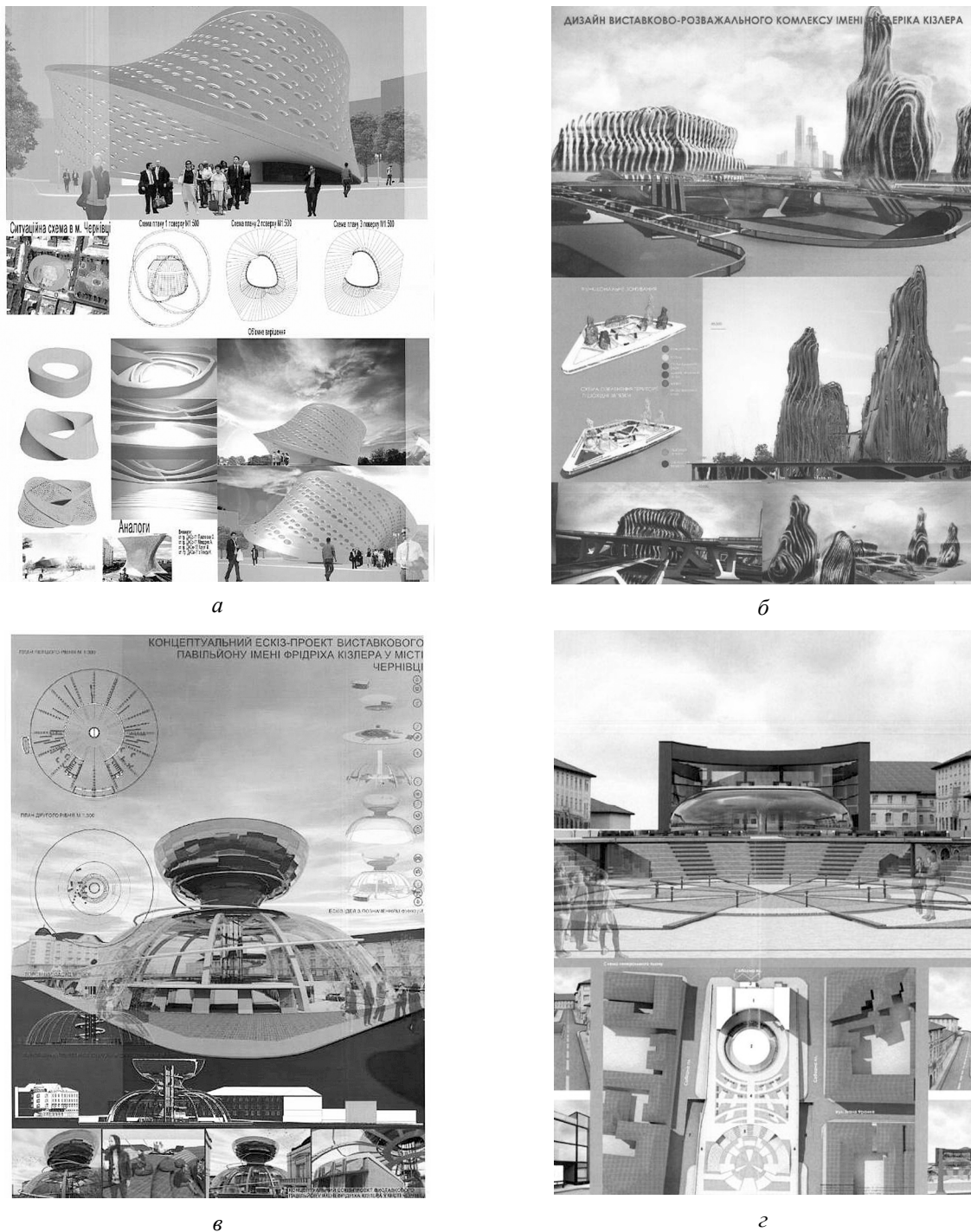


Рис. 2. Навчальні футуристичні проекти студентів Львівської архітектурної школи, в яких розвивалися ідеї Ф. Кізлера. Архів кафедри ДАС:

а – проект філармонії ім. Кізлера в Чернівцях, керівник професор В. І. Проскураков, студенти О. Павлюсюк, А. Мавдрик; б – виставково-розважальний комплекс, м. Чернівці, керівник професор В. І. Проскураков, студенти О. Бойко, В. Гуменюк; в – виставковий павільйон ім. Кізлера в Чернівцях, керівник професор В. І. Проскураков, студенти В. Кінаш, Г. Лис; г – культурний центр ім. Кізлера в Чернівцях, керівник професор В. І. Проскураков, студентка Ю. Тимошенко

Варто зауважити, що саме в цей час кафедра стала експонувати студентські навчальні проекти на загальноукраїнських щорічних оглядах-конкурсах кращих дипломних проектів архітектурних шкіл України. Результатом чого стали премійовані роботи.

Останні роки характеризуються ще серйознішим відношенням до спадщини Ф. Кізлера в Львівській архітектурній школі. По-перше, кафедра визнала Ф. Кізлера апологетом освітньої доктрини у Львівській архітектурній школі не за національною, корпоративною, клановою чи майновою ознаками, а за його внесок в розвиток світової архітектури, що відображено в різноманітних публікаціях.

Друге. Творчість Ф. Кізлера, в останні роки на кафедрі, розглядається не як описово-поверхневі передруки його творчих робіт, а як об'єкт і предмет архітектурної науки. Що відображено в підготовці дисертації доктора філософії архітектури К. Янчук (Ianchuk K., 2015, р. 136–147).

Третє. Продовжується комплексне використання результатів доробку Ф. Кізлера в освіті студентів-архітекторів Львівської архітектурної школи.

Серед серії навчальних проектів, в ювілейний рік, слід визнати проекти студента А. Кушнір “Інтерактивний віртуальний центр ім. Ф. Кізлера” на площі Філармонії і Д. Васильків “Виставка для демонстрації творчого доробку архітектора Кізлера” на площі Театральній в м. Чернівці. Футуризм проектування полягав не тільки в пошуку форм, технічного забезпечення функціонування, матеріалів, планувальних рішень об'єктів, що асоціювались з майбутнім. А і можливості їхньої реалізації під час святкування чергового ювілейного року, в рідному місті архітектора, в просторах поруч з будинком, де Кізлер народився. Тобто, іншими словами, однією з умов проектування була гіпотеза, що проекти, замовлені міськими регіональними владами і Міністерством Культури, і підкріплені коштами Держави і меценатів. Головною відмінністю проектів стало наступне: “Інтерактивний віртуальний центр” став результатом використання голограм, кінетичних і віртуальних проекцій, з об'єктів архітектора Кізлера, які можна було б не тільки оглядати відвідувачами, а і трансформувати або змінювати їх. Проект “Виставки”, за задумом авторки, мав би стати абсолютно консервативним і експонувати доробок Маестро у вимірах, текстурах, фактурах, колористиці, такими як вони були створені майстром. Перший об'єкт мав нагадувати хмарину, що парить над площею Філармонії, як сукупність фантазійних ідей архітектора Кізлера; другий, практично мав не перевищувати своїми просторами відміток вулиць, поміж якими розташувалася площа Театральна і символізувати фундамент ідей Кізлера, на якій тепер спирається уся сучасна Світова архітектура (рис. 3).

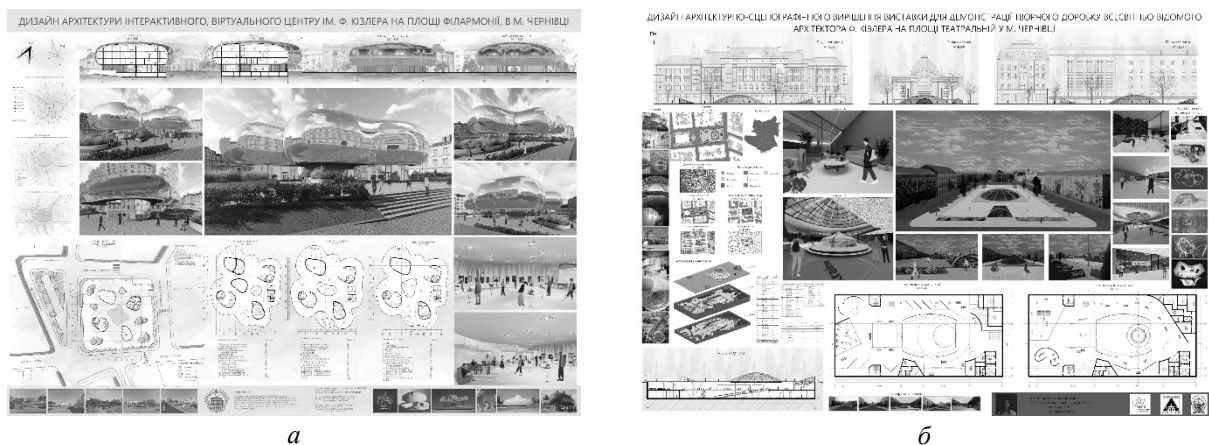


Рис. 3. Футуристичні проекти студентів Львівської архітектурної школи, розроблені в 2019–2020 рр. Архів кафедри ДАС:

а – інтерактивний віртуальний центр ім. Кізлера на пл. Філармонії в Чернівцях, керівники професор В. І. Проскуряков,

доцент І. С. Воронкова, студент А. Кушнір; б – проект виставки творчих робіт Ф. Кізлера на пл. Театральній в Чернівцях, керівник професор В. І. Проскуряков, студент А. Васильків



Всі названі вище проекти неодноразово експонувалися кафедрою на різноманітних виставках: в Обласному Художньому музеї, м. Чернівці в 2005 році та у фундації “Хесед Ар’є” у Львові, присвячених 115 річниці з дня народження Ф. Кіслера. На виставці, в масштабі міжнародної конференції, присвяченої 125 річниці з дня народження маестро, 6–7 жовтня 2015 року в Чернівецькому Національному університеті ім. Ю. Федьковича, в періодичних виставках Національного університету “Львівська політехніка” та на щорічних виставках кращих дипломних робіт архітектурних ВНЗ України (рис. 4).



*Рис. 4. Викладачі й студенти архітектурних шкіл Львова, Чернівців, Києва і Луцька перед головним корпусом Чернівецького Національного університету ім. Ю. Федьковича під час міжнародної конференції, присвяченої 125 річниці з дня народження Ф. Кіслера  
Архів В. І. Проскурякова*

### Висновки

**Перше.** Майже 20 річний досвід навчального футуристичного проектування, що спирається на творчий доробок всесвітньо відомого архітектора Ф. Кіслера сприяв скеруванню одного з освітніх векторів Львівської архітектурної школи на вирішення не тільки архітектурних проблем сьогодення, а й уможливило передбачати розвиток архітектури майбутнього.

**Друге.** Таке навчальне футуристичне проектування стало на кафедрі для студентів каталізатором інших форм: пошукового, експериментального, конкурсного.

**Третє.** Пізнання студентами футуристичних ідей Кіслера методом проектування, відобразилося, і на ефективному дослідженні творчих методів інших творців архітектури.



## Бібліографія

- Bogdanova Y. 2017. Creativity of F. Kiesler on the Background of modern art tendencies. *Architectural studies*, 3. No. 2. P. 72–78.
- Bogner Dieter (Hg) *Ausstellung katalog Friedrich Kiesler. Architekt, Bil'dkkhaur. 1890–1965*. 1988. Viden': muzeu desna Yauhunders.
- Goy B. 2017. The national and international in architectural heritage of F. Kiesler. *Architectural studies*, 3. No. 2. P. 79–84.
- Ianchuk K. .2015. Conceptual educational projecting as a method of research and development known architecture and art masters. *Housing Environment: composition in urban painting*, 14. P. 136–147.
- Ianchuk K., Gumenuyk In. 2017. Scenographic ideas of Lviv architectural school. *Architectural studies*, 3. No. 2. P. 94–95.
- Proskuryakov V. 2017. Place of F. Kiesler ideas and their influence on the world architecture nowadays and in the future. *Architectural studies*, 3. No. 2, P. 66–71.
- Проскуряков В. І. 2014. Кафедра ДАС – триумф прогресу. Від минулого до майбутнього. *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 793. С. 5–8.
- Проскуряков В. І., Черкес Б. С. 2007. Міжнародне концептуальне проектування як метод генерування прогресивних ідей в архітектурі сучасної України (на прикладі результатів українсько-австрійського проєктного семінару “Портополіс Одесса 2005 року”). *Региональные проблемы архитектуры и градостроительства*. 9–10. С. 651–662.
- Проскуряков В. І. 2018. На шляху до архітектурної освіти майбутнього. *Архітектура: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 895. С. 4–9.
- Проскуряков В. І. 2005. Про огляди-конкурси дипломних проєктів випускників архітектурних шкіл України в роки незалежності. *Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Праці Комісії архітектури та містобудування*. Том ССXLIX. С. 633–653.
- Проскурякова Г., Кордунян О., Проскуряков О. 2006. Концептуальне навчальне проектування як метод дослідження архітектурних будівель і спадщини всесвітньо відомих майстрів архітектури і дизайну. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*. № 1, 2, 3, С. 218–222.

## References

- Bogdanova Y. 2017. Creativity of F. Kiesler on the Background of modern art tendencies. *Architectural studies*, 3. No. 2, P. 72–78.
- Bogner Dieter (Hg) *Ausstellung katalog Friedrich Kiesler. Architekt, Bil'dkkhaur. 1890–1965*. 1988. Viden': muzeu desna Yauhunders.
- Goy B. 2017. The national and international in architectural heritage of F. Kiesler. *Architectural studies*, 3. No. 2. P. 79–84.
- Ianchuk K. 2015. Conceptual educational projecting as a method of research and development known architecture and art masters. *Housing Environment: composition in urban painting*, 14. P. 136–147.
- Ianchuk K., Gumenuyk In. 2017. Scenographic ideas of Lviv architectural school. *Architectural studies*, 3. No. 2, P. 94–95.
- Proskuryakov V. 2017. Place of F. Kiesler ideas and their influence on the world architecture nowadays and in the future. *Architectural studies*, 3. No. 2. P. 66–71.
- Proskuryakov V. I. 2014. Kafedra DAS – triumf progresu. Vid my'nulogo do majbutn'ogo. *Arxitektura: Visny'k L'vivs'ka politexnika Nacz. un-tu*, 793. S. 5–8.
- Proskuryakov V. I., Cherkes B. S. 2007. Mizhnarodne konceptual'ne proektuvannya yak metod generuvannya progresy' vny'x idej v arxitekturi suchasnoyi Ukrayiny' (na pry'kladi rezul'tativ ukrayins'ko-avstrijs'kogo proektnogo seminaru “Portopolis Odessa 2005 roku”). *Regy'onal'nye problemy arxy'tektury y' gradostroy'tel'stva*. 9–10. S. 651–662.
- Proskuryakov V. I. 2018. Na shlyaxu do arxitekturnoyi osvity' majbutn'ogo. *Arxitektura: Visny'k L'vivs'ka politexnika Nacz. un-tu*, 895. S. 4–9.
- Proskuryakov V. I. 2005. Pro oglyady'-konkursy' dy'plomny'x proektiv vy'puskny'kiv arxitekturny'x shkil Ukrayiny' v roky' nezalezhnosti. *Zapy'sky' Naukovogo tovary'stva im. T. Shevchenka, Praci Komisiyi arxitektury' ta mistobuduvannya*. Tom ССXLIX. S. 633–653.
- Proskuryakova G., Kordunyan O., Proskuryakov O. 2006. Konceptual'ne navchal'ne proektuvannya yak metod doslidzhennya arxitekturny'x budivel' i spadshhy'ny' vsesvitn'ovidomy'x majstriv arxitektury' i dy'zajnu. *Trady'ciyi ta novaciyi u vy'shij arxitekturno-xudozhnij osviti*. No. 1, 2, 3. S. 218–222.

**Victor Proskuryakov<sup>1</sup>, Oleksii Proskuryakov<sup>2</sup>**

<sup>1</sup> Professor, doctor of architecture, Department of architectural environment design  
Lviv Polytechnic National University, Lviv  
e-mail: proskuryakov\_das@ukr.net  
orcid: 0000-0003-1022-8984

<sup>2</sup> Associate Professor, PhD of architecture, Department of Design and Fundamentals of Architecture  
Lviv Polytechnic National University, Lviv  
e-mail: oleksii.v.proskuriakov@lpnu.ua  
orcid: 0000-0001-9780-6382

## **FUTURIST IDEAS OF ARCHITECT F. KIESLER IN EDUCATIONAL DESIGN OF LVIV ARCHITECTURAL SCHOOL (ON THE EXAMPLE OF ACTIVITIES OF THE DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL ENVIRONMENTAL DESIGN)**

© Proskuryakov V., Proskuryakov O. 2020

*Almost since the foundation of the Department of Architectural Environment Design (November 28, 2003), it provides fundamental educational training based on the creative experience of world-famous architects Yu. Zakharievich, I. Levynskyi, F. Kiesler, I. Leonidov, I. Fomin, O. Niemeyer, etc.*

*From the first steps of the Department's educational activity, it turned out that an important role in the learning process is played not only by educational areas, technical, technological, and communication support of the educational process, but also by a variety of design – search, experimental, competitive, and especially the futuristic design. Among all the other ideas of the creators, the staff of the department most effectively uses and develops the futuristic search of the world-famous architect F. Kiesler. At the beginning of such design student projects of K. Belova, L. Vynogradova, R. Bevzyuz and others from Lviv; A. Shunina from Chernivtsi, interpreted the ideas of the maestro about boundless theatres and housing, museums, double theatres, skyscrapers. Then in the following years, they were developed and received author's features in the projects of buildings of the philharmonic named after F. Kiesler, exhibition pavilions, museums, art centres in Chernivtsi, as well as in other cities of Ukraine. All the above-mentioned projects have been repeatedly exhibited by the department at various exhibitions: in the Regional Art Museum of Chernivtsi in 2005 and the foundation “Hesed Arie” in Lviv, dedicated to the 115th anniversary of the birth of F. Kiesler. It was presented at the exhibition as part of the international conference dedicated to the 125th anniversary of the maestro's birth, October 6–7, 2015 at Yu. Fedkovych Chernivtsi National University, in the periodical exhibitions of the Lviv Polytechnic National University and at the annual exhibitions of the best theses of architectural universities of Ukraine.*

**Key words:** educational, exploratory, experimental, competitive, conceptual, futuristic design.